

Til Genteknologiutvalget

CA, 18. november 2021

Innspill til Genteknologiutvalget

Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag takker for muligheten til å komme med innspill til Genteknologiutvalget. Nedenfor følger våre synspunkter som vi håper utvalget vil ta med seg i det videre arbeidet.

Oppsummering

Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag mener fremtidig regulering av GMO må:

- Sikre at alle GMO-er, også de genredigerte, må kunne spores, overvåkes og GMO-merkes
- Sikre forbrukernes og matprodusenters rett til å velge GMO-frie alternativer
- Sikre at hvert enkelt GMO gjennomgår en risikovurdering
- Sikre at krav til samfunnsnytte, etikk og bærekraft videreføres og at føre-var prinsippet legges til grunn

Forbrukeres holdninger og krav til GMO

For Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag er det viktig at maten vi spiser i dag og i framtiden skal være trygg og produsert på en bærekraftig måte. Det er viktig at fremtidig regulering utformes på en måte som gjør at vi kan ha tillit til det nasjonale lovverket for bruk av GMO i matproduksjonen. Som forbrukere må vi sikre retten til å velge GMO-fri mat.

I 2020 ble det gjennomført flere undersøkelser for å kartlegge folks holdninger til å ta i bruk GMO i produksjon av mat. Felles for disse er at resultatene viser en skepsis blant forbrukere i Norge og i Europa til å spise mat som er fremstilt ved hjelp av genmodifisering.

Den europeiske forbrukerorganisasjonen (BEUC), en paraplyorganisasjon for forbrukerorganisasjoner i Europa, har spurt 11 000 forbrukere i 11 land om bærekraftig mat. Funnene viser at forbrukere flest forbinder bærekraftig kosthold med lokal mat produsert uten GMO. Forbrukerrådet i Norge er medlem av BEUC.

I en forbrukerundersøkelse som Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet har gjennomført på oppdrag fra GMO-Nettverket i 2020, viser resultatene at det fortsatt er stor skepsis blant norske forbrukere til at landbruket og oppdrettsnæringen skal ta i bruk GMO.

Her svarer nesten halvparten av de spurte at de er negative til salg av GMO i norske butikker. Like mange sier at bruk av GMO kolliderer med deres syn på hva som er en etisk forsvarlig matproduksjon. Av de som svarer at de ikke ville spist GMO-mat svarer 80 prosent at de er mest bekymret for konsekvenser for natur og økosystemer.

Vårt inntrykk er at det er få som er prinsipielt imot GMO, men at et klart flertall ønsker en regulering som sikrer at hver enkelt GMO blir grundig risikovurdert før en eventuell godkjenning.

Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag er opptatt av bærekraftig matproduksjon og retten til å vite hvor maten kommer fra og hvordan den er produsert.

Vi mener derfor at alle genmodifiserte organismer, også genredigerte, må merkes som GMO. Det gjelder også der GMO inngår i fôr til husdyr. Dette er nødvendig for å sikre forbrukere og produsenters rett til å gjøre informerte valg og til å velge GMO-frie alternativer.

I 2018 kom EU-dommen som slo fast at genredigerte organismer skal reguleres som GMO-er. Dommen sikrer blant annet at nye produkter må være sporbare og merkes før de eventuelt blir godkjent i EU.

I mai 2020 publiserte EU-kommisjonen strategien «Farm to Fork» med sikte på å gjøre EUs matproduksjon og matforbruk mer bærekraftig. Den europeiske forbrukerorganisasjonen BEUC har, sammen med andre organisasjoner, fremmet ti prioriterte punkter til EU-parlamentet sitt innspill til denne strategien. Her krever organisasjonene at føre-var prinsippet og bønders rettigheter blir ivaretatt. Videre krever de at nye genomredigerings-teknikker forblir regulert innenfor GMO-regelverket slik EU-domstolen bestemte i 2018. De krever også at lovverket må sikre risikovurdering, sporbarhet og merking slik at valgfriheten for både bønder og innbyggere opprettholdes.

Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag ber Genteknologiutvalget om å ivareta forbrukernes rettigheter og valgfrihet i arbeidet med utformingen av en NOU om genteknologi.

Føre-var prinsippet må legges til grunn for bruk av GMO

Det er foreløpig ikke gitt godkjenning fra norske myndigheter til dyrking eller import av GMO til mat og fôr i Norge. En viktig grunn til dette er at Norge har en genteknologilov som ikke bare stiller krav til helse og miljø, men også til bærekraft, etikk og samfunnsnytte. Dette er unikt i internasjonal sammenheng og innebærer at norske forbrukere har stor tillitt til det norske GMO-regelverket.

I dag er de genteknologiske metodene i rask endring. Det er en økende interesse nasjonalt og globalt for å ta i bruk nye metoder som genredigering. Argumentene for å ta den i bruk er at man gjennom disse metodene håper å kunne fremstille planter som bedre kan tåle for eksempel tørke og flom, og andre GMO-er som kan bidra til å løse de utfordringene verden står overfor når det gjelder klima, fattigdom og sult.

Genredigering er imidlertid en ny og kraftfull teknologi der det fortsatt er stor usikkerhet knyttet til mulige konsekvenser for mennesker, dyr og økosystemer.

Som forbrukere og samfunn er det helt avgjørende at man ikke bare har kunnskap og oppmerksomhet rettet mot mulighetene denne teknologien kan gi oss, men også på risikofaktorer ved bruk i produksjon av mat både i Norge og i de landene vi kjøper mat og fôr fra.

Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag mener føre-var prinsippet må legges til grunn for regulering og bruk av GMO i matproduksjonen, og at genteknologilovens krav til samfunnsnytte, etikk og bærekraft må videreføres.

Behovet for å bygge kunnskap og økt satsing på uavhengig forskning

For Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag er det viktig at arbeidet i Genteknologiutvalget bidrar til å bygge ny og bred kunnskap. Det er viktig for å sikre en demokratisk debatt i den norske befolkningen, om alle sider ved bruk av genmodifiserte organismer i matproduksjonen.

Det forskes i dag på mulighetene ved bruk av genredigering. Vi mener det er viktig at det forskes på anvendelsesområder innen matproduksjon som for eksempel å øke resistens mot tørråte i potet, eller å gjøre oppdrettslaks steril slik at den ikke kan formere seg med villaks ved rømming.

Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag mener det er behov for mer uavhengig forskning. Det er positivt med forskning på konkrete bruksområder. Samtidig er det et stort behov for tverrfaglig forskning som kan belyse alle sider ved utvikling og bruk av genteknologien.

Vi ønsker at Norge tar en aktiv pådriverrolle innen GMO-forskning. Dette kan gjøres gjennom styrking av grunnforskning og styrking av uavhengige fagmiljøer som får et spesielt ansvar for risikoforskning.

En slik satsing vil være i tråd med den rollen Norge har spilt i FN-organisasjonene for å sikre forsvarlig bruk og føre-var baserte avtaler på GMO-området.

Lykke til med arbeidet!

Beste hilsen

Inger Johanne Brandsrud (sign.)
leder, Norges Bygdeungdomslag

Jorun Henriksen
leder, Norges Bygdekvinnelag